

Expedient AO-00261/2020. Propostes i recomanacions de la Taula d'emergència social

Antecedents

El passat mes de juny, a partir de la situació d'emergència derivada de la crisi de la COVID-19, a iniciativa del Síndic, i juntament a les entitats del tercer sector social, es va constituir la Taula d'Emergència Social amb la finalitat d'incidir en les polítiques públiques i les mesures que es duguin a terme per atendre les necessitats socials extraordinàries derivades de la situació de crisi sanitària, social i econòmica a Catalunya.

Amb aquesta finalitat, el passat 30 de juny es va fer entrega al President de la Generalitat de Catalunya i al President del Parlament de Catalunya d'una Declaració conjunta en el marc de la qual es posa de manifest els estralls causats per la crisi entre la població més vulnerable (infants, gent gran, persones amb discapacitat i població immigrada no regularitzada, especialment dones) atesos els dèficits estructurals de l'actual sistema de protecció (serveis socials d'atenció primària, serveis residencials d'emergència, serveis residencials i d'atenció diürna, atenció de necessitats bàsiques d'alimentació i habitatge, atenció terapèutica i d'acompanyament i suport a col·lectius concerts com ara les persones grans, els infants i les persones amb discapacitat, entre d'altres), la qual cosa no ha permès sostenir la demanda sobrevinguda derivada de la pandèmia

En el marc de la referida Declaració conjunta, des de la Taula d'emergència social es va posar de manifest que per garantir el dret a la salut i el benestar de totes les persones, i més encara en una època de pandèmia com la que es viu actualment, és necessari un enfortiment pressupostari que equipari el nostre país en percentatge del PIB amb els països del nord d'Europa i que es tradueixi en un pla estratègic que inclogui la millora de l'atenció social primària i especialitzada i una política de recursos humans que afavoreixi l'ampliació i la consolidació del personal sanitari i d'atenció personal (cures), la qual cosa passa forçosament per millorar les condicions laborals dels professionals del sector en els àmbits de la salut i el benestar social. (es pot consultar la Declaració de la Taula d'emergència social de 30 de juny 2020 l'Emergència social davant la Covid-19 aquí:

<http://www.sindic.cat/site/unitFiles/7133/Declaraci%C3%B3%20Taula%20emerg%C3%A8ncia%20socials%20final-rev.pdf>)

La Taula d'emergència social, que actualment aplega vuit de les entitats del tercer sector, algunes de les quals congreguen en el seu sí un nombre molt important de

les entitats del sector (Taula del Tercer Sector, DINCAT, Càritas Catalunya, Creu Roja, Amics de la Gent Gran, Banc dels Aliments, Comunitat de Sant Egid i Fundesplai) ha continuat treballant per proposar les bases sobre les quals considera que s'ha de treballar per a consolidar un sistema de protecció social sòlid que garanteixi els drets de les persones a viure en una societat justa, igualitària i cohesionada, mentre s'atenen les necessitats derivades de l'emergència actual.

En aquesta línia, la Taula d'emergència social posa de relleu com durant aquesta crisi sense precedents moltes persones estan veient compromesa la satisfacció de les seves necessitats bàsiques sense que la resposta de les administracions públiques estigui donant solucions concretes amb la urgència que reclamen les circumstàncies (a tall d'exemple, les prestacions d'ingrés mínim vital i renda garantida de la ciutadania que exigeixen d'un esforç de desplegament i de tramitació que ara mateix dificulta l'accés a les ajudes a una gran part de la població).

L'actual crisi ha evidenciat, també, que les entitats socials han estat desenvolupant un rol fonamental en la cobertura immediata i urgent d'aquestes necessitats durant la crisi com a resposta d'emergència davant la dificultat dels poders públics de prendre decisions ràpides i d'adaptar dels serveis socials a les necessitats urgents detectades i davant la manca de consideració dels serveis socials d'atenció primària com a serveis essencials.

Aquest paper de servei públic que tenen les entitats del tercer sector social s'ha mostrat, encara més els darrers mesos, com una peça clau del sistema de protecció social a l'hora de sostenir el país i ha fet palès la necessitat d'equiparar el tercer sector social amb els agents socials actualment reconeguts i la necessitat de tenir-lo en compte en tots els òrgans de presa de decisió i de coordinació que afectin els col·lectius atesos per les entitats socials que en formen part.

Propostes i recomanacions de la Taula d'emergència social

D'acord amb això, La Taula d'emergència social reivindica el paper de les entitats del tercer sector en la gestió de la crisi, reclama estabilitat en el finançament per poder afrontar les despeses sobrevingudes per la crisi sanitària, i s'erigeix com un agent legitimat per reclamar mesures urgents per part de les administracions públiques.

Paral·lelament, i per poder garantir la continuïtat i la viabilitat de la feina que duen a terme les entitats del tercer sector i que és indispensable per garantir el cobriment de les necessitats bàsiques i els drets fonamentals dels col·lectius més vulnerables de la ciutadania, la Taula d'emergència social considera indispensable la implicació de l'administració autonòmica i local i estatal, en el marc de les seves competències, en la línia del que s'assenyala tot seguit:

- Pel que fa al conjunt d'administracions i departaments competents

Coordinació entre administracions

- Es demana una adequada i urgent coordinació i complementarietat de les diferents administracions, i una aposta comuna per incrementar els recursos públics per fer front a les necessitats urgents.

Habitatge

- Les diverses administracions públiques (Govern de l'Estat, Govern de la Generalitat i governs locals) han de coordinar-se en aquest objectiu i dotar-se pressupostàriament per tal que el dret a un habitatge digne pugui fer-se efectiu.

Accessibilitat

- Cal garantir l'accessibilitat de tots els serveis i dispositius de salut i atenció social d'emergència (hospitals de campanya, hotels, complexos esportius, transport...), en la comunicació i en la informació (infografies i lectura fàcil, llengua de signes, braille, subtitulació, audiodescripció, etc.), així com en totes les aplicacions digitals, telèfons de contacte i pàgines d'internet amb canals d'informació, comunicació i interacció.

- S'ha de vetllar també perquè la comunicació sigui comprensiva per a tots els ciutadans, tenint en compte l'accessibilitat cognitiva i la lectura fàcil dels missatges.

Soledat

- Cal fer èmfasi sobre la soledat i aïllament per incorporar una estratègia contra la soledat de forma permanent en el sí de l'Administració (local, provincial, autonòmica i estatal) amb una dotació de recursos i amb un treball coordinat i constant amb les entitats del Tercer Sector. L'aïllament i la soledat no desitjada no poden seguir sent un aspecte "residual" de l'atenció a les persones.

Gent gran

- S'ha de reforçar la visibilitat i l'empoderament de la gent gran no dependent activa i participativa socialment.

- Pel que fa al Govern de l'Estat

Regularització de persones migrades en situació irregular

- Cal garantir l'accés a drets de les persones migrades, amb situació administrativa regular o no, que treballen en sectors com la cura a les persones, el sector agrícola i altres treballs precaris, alguns dins l'economia submergida, especialment en relació amb dues casuístiques:

- especials dificultats que han d'afrontar les persones migrades en situació administrativa regular que han perdut el seu lloc de treball (manca d'ingressos) i que poden trobar dificultats per a la renovació dels permisos de residència i treball si no poden accedir a un contracte laboral;

- manca d'accés als serveis bàsics i impossibilitat de trobar un lloc de treball per a les persones migrades en situació administrativa irregular que venien treballant en l'economia submergida.

- Cal valorar la regularització extraordinària de la població que actualment resideix a Catalunya de manera irregular com a mesura de recuperació de l'equilibri i la dignitat socials.

- Pel que fa al Departament de Treball, afers socials i famílies i a les administracions locals

- Cal tenir present que la cooperació i la coordinació interadministrativa són indispensables per a l'atenció de les necessitats socials derivades de la situació d'emergència social.

- Cal que les Diputacions donin suport i col·laborin amb els ens locals en tot allò que sigui necessari per a l'atenció de les necessitats socials bàsiques derivades de la situació d'emergència social i econòmica actual.

Necessitats bàsiques

- Cal assegurar que les persones afectades greument per la crisi tenen les necessitats bàsiques cobertes, especialment en l'àmbit de l'alimentació, habitatge i subministraments bàsics.

- Cal que hi hagi disponibles centres d'acollida i pernoctació de baixa exigència, permanents i d'excel·lència, no només durant les operacions fred, sinó amb un nombre suficient per atendre totes les emergències.

- Cal prendre mesures per fer front al deute generat durant el confinament pel que fa al consum d'energia entre la població vulnerable.

- S'ha d'assegurar que els municipis compleixen la normativa vigent sobre altes en el registre del padró municipal en relació amb totes les persones que viuen efectivament en un municipi (independentment de les condicions del lloc declarat com a habitatge o de la possessió o no d'un títol legítim sobre l'habitatge en què resideixen), tot garantint aquest i, consegüentment, assegurant a les persones la possibilitat d'accedir a altres serveis i drets.

- Cal garantir l'atenció social primària i l'accés a drets de les persones migrades, independentment de la seva situació administrativa.

- Cal garantir de forma urgent i immediata l'accés de les persones a rendes per cobrir les necessitats bàsiques previstes per l'IMV i RGC. Una correcta i àgil coordinació entre Administració i les entitats socials pot facilitar el tràmit i la gestió de la prestacions, destinades a la cobertura de necessitats bàsiques.

Serveis socials com a servei essencial

- Cal considerar els serveis socials com a servei essencial i valorar la seva contribució en l'estabilitat social en un moment de crisi, atendre necessitats bàsiques, detectar i prevenir situacions de maltractament i violència, acompanyar i orientar persones amb situacions de solitud no volguda i vulnerabilitat, etc.
- S'ha de garantir l'atenció de serveis socials i altres serveis i recursos públics essencials de manera presencial amb les mesures de prevenció sanitàries necessàries, atesa la dificultat afegida que suposa per a alguns col·lectius vulnerables l'accés a les prestacions i serveis amb atenció telemàtica.
- Cal que els serveis socials puguin adaptar-se a situacions d'emergència com l'actual, tot augmentant recursos (de personal i pressupostaris) per atendre l'increment de demanda i tot potenciant l'atenció presencial i els serveis d'acompanyament..
- Cal dotar als serveis socials de la legitimitat i recursos necessaris per garantir el seu correcte i ple funcionament, i per tant, és necessari disposar del Pla Estratègic dels Serveis Socials i que la seva proposta inclogui els efectes, les fortaleses i les debilitats manifestades durant aquesta crisi.
- S'ha de millorar la cooperació i el treball conjunt entre els serveis socials municipals i les entitats del tercer sector, i també sistemes d'informació sòlids, especialment en l'àmbit de l'atenció a la pròpia llar i en l'entorn comunitari.

Infants i famílies

- Cal compensar l'efecte confinament en els infants, tot augmentant els recursos de lleure educatiu i amb fons extraordinaris per a col·lectius més vulnerables.
- Cal millorar el sistema de protecció social i considerar-lo essencial als efectes de poder atendre situacions excepcionals i d'emergència social com l'actual, i en especial poder detectar i intervenir en nuclis familiars especialment vulnerables, per prevenir i protegir infants amb risc de desprotecció i maltractament.
- En aquest sentit és urgent vetllar especialment per la protecció dels infants (detecció d'abusos i seguiment) i assegurar l'alimentació (beques menjador i altres serveis d'atenció a la infància) dels col·lectius més vulnerables.

- Pel que fa al Departament de Treball, afers socials i famílies

Prestacions econòmiques

- Es recomana ampliar la cobertura de les prestacions perquè les persones amb capacitat jurídica modificada puguin considerar-se una unitat de convivència especial, per encabir les situacions dels joves entre els 18 i 22 anys, les persones amb situació administrativa irregular i les persones sense llar no institucionalitzades.

- És necessari que s'avanci en donar resposta a les necessitats que presenten els infants, tenint en compte que ni l'IMV ni la RGC no estan articulades en clau d'infància i adolescència, d'aquí que calgui avançar en prestacions en les que els infants, és a dir, la població menor de 18 anys, en siguin titulars i posin el focus en cobrir les seves necessitats.

- Es demana que es revisin les incompatibilitats amb altres ajudes, tot evitant la fragmentació de les ajudes existents.

Tercer Sector

- Cal impulsar una llei del Tercer Sector Social i una nova actualització en la tarifació dels serveis públics, que permeti donar resposta estructural a aquesta realitat.

- Es demana una regulació del finançament estable i transparent. En aquest sentit, es demana constituir un grup de treball per revisar de forma conjunta un pla de xoc de suport al Tercer Sector.

- Cal generar línies d'ajuts i/o fórmules de compensació al sector en relació amb els sobrecostos derivats de la pandèmia i les mesures preventives i de protecció de la salut, i per compensar la pèrdua d'ingressos provocada per la crisi sanitària, d'acord amb els instruments de relació existents.

- És necessari crear de forma urgent una línia extraordinària de convocatòries de subvencions (a mode de l'actual COSPE) per impulsar nous programes i projectes socials de resposta a la crisi.

- S'ha de garantir el pagament de la totalitat de serveis contractats, concertats, places públiques i privades, i a garantir-ne els terminis habituals de pagament.

- Caldria impulsar línies de finançament per entitats socials amb condicions específiques per sota de mercat i facilitant la seva tramitació urgent per garantir la liquiditat.

- Cal agilitzar els processos per a la tramitació dels ajuts i suport econòmic a les entitats del tercer sector que estan atenent situacions d'urgència social i per tant no admeten espera.

- Cal treballar amb el sector en la definició d'un pla de recuperació de la dècada perduda (congelació i retallada de mòduls durant els darrers deu anys). Cal que es faci efectiu l'increment acordat pel 2019 i constituir un grup de treball per revisar de forma conjunta els increments dels pròxims anys.

Gent gran

- Cal fer èmfasi en la vulneració de drets de les persones grans (quasi sistemàtica) durant la pandèmia. S'ha produït discriminació tan directa com indirecta i no s'està parant atenció suficient a aquest tema. És molt important fer denuncia i assegurar que no torni a passar.

- Cal reforçar els servei d'acompanyament i atenció a domicili adreçats a persones grans, persones dependents i amb discapacitat) per evitar la soledat i distanciament socials no desitjats.

- Cal avançar en un model d'atenció i cura de la gent gran basat en l'escolta i el respecte de la voluntat i en què la institucionalització sigui una opció residual i en tot cas desitjada.

Conciliació familiar

- Cal definir urgentment una ajuda en format de permís retribuït per als familiars que hagin de tenir cura d'una persona dependent, així com també amb un infant a càrrec, quan no puguin assistir al centre educatiu, el centre de dia o servei que l'atén habitualment.

- Pel que fa al departament de territori i sostenibilitat

Habitatge

- Cal una regulació del preu del lloguer i establir mesures d'increment del parc d'habitatge social a través d'un nou Pla Nacional de l'Habitatge a Catalunya que prevegi també especificitats en relació al col·lectiu de les persones amb discapacitat, que formen part de la població en risc d'exclusió i tenen una necessitat diferenciada.

- Cal un ampli parc d'habitatges públics i socials per atendre les necessitats de famílies vulnerables, ancians amb noves necessitats residencials, immigrants amb necessitats d'habitatge a un preu assequible o persones sense sostre que puguin establir la seva situació.

- Pel que fa al Departament de Salut i al Departament de Treball, afers socials i famílies

Residències

- Cal reforçar la coordinació entre els serveis sanitaris de base i els serveis residencials de les persones amb discapacitat i establir protocols i emergències adaptats a les necessitats del col·lectiu.

- Cal garantir l'accés al sistema de salut en igualtat de condicions per a les persones amb discapacitat i implementar mesures de suport i acompanyament a les famílies que tenen cura de persones amb discapacitat.

- Cal enfortir la connexió entre el Departament de Salut i les residències, fent possible que aquestes siguin llars on desenvolupar el projecte vital de les persones.

- Cal afavorir la relació especialment de les persones grans en centres residencials o aïllades al domicili amb l'exterior, tot i les necessàries cauteles, incloent altres persones a més dels familiars, amics i voluntaris, com a factor de protecció per la salut física, mental i psíquica de cada individu.

- S'ha de protegir sanitàriament a tota la població, també d'un virus que s'ha evidenciat que exigeix un tracte igualitari, inclosa la població migrada en situació d'irregularitat.

- Pel que fa al Departament d'Educació

Equitat

- Cal que l'escola sigui considerada una prioritat absoluta, que es garanteixi a la continuïtat de l'activitat educativa als centres de tots els nivells i que, davant la possibilitat que es requereixi seguir amb la formació a distància, es vetlli per l'equitat entre l'alumnat.

- S'ha de millorar la inversió en educació per tal de resoldre les desigualtats existents i atendre les necessitats detectades, com a mesura immediata i també a mig termini.

- Pel que fa al Departament d'Interior

- Cal evitar qualsevol intervenció de les forces i cossos de seguretat en les actuacions de desnonament d'habitatges de persones i famílies en situació de vulnerabilitat social quan no hi hagi una ordre judicial expressa que demani aquesta intervenció.

- En cas que l'autoritat judicial demani la intervenció de les forces i cossos de seguretat, en tant que policia judicial, per donar suport a la comitiva judicial en una diligència de desnonament d'habitatges de persones i famílies en situació de vulnerabilitat social:

- Cal que l'autoritat policial verifiqui que s'ha informat de l'ordre de desnonament als serveis socials municipal i que, abans d'iniciar la diligència, hi ha presència dels serveis socials d'atenció primària;
- Cal evitar, el màxim possible, actuacions intimidatòries i de força, especialment en aquells casos en què hi hagi infants o adolescents en els nuclis familiars desnonats;
- Cal garantir que la intervenció de les forces i cossos de seguretat es dona només en cas que en el marc de la diligència judicial es presenti resistència i sempre amb la mínima intervenció necessària i amb mesures proporcionals a la resistència constatada.

- Pel que fa al Departament d'Empresa i coneixement

- Cal promoure ajuts per al manteniment de l'ocupació en la petita i mitjana empresa per a evitar la desocupació dels seus treballadors afectats per les

suspensions o reduccions de l'activitat a causa de les mesures sanitàries de contenció de l'epidèmia.

- Cal promoure mesures de suport per a les persones treballadores autònomes amb persones a càrrec i donar-los suport per fer tornar a l'activitat persones, famílies i empreses afectades.

- Cal promoure mesures de conciliació de la vida familiar i laboral que atenguin les noves situacions que es deriven de les mesures adoptades per a atendre la crisi sanitària i, en aquesta línia, promoure bones pràctiques en les empreses adreçades a:

- Regular permisos retribuïts per als familiars que hagin de tenir cura d'una persona dependent o infants a càrrec, quan no pugui assistir al centre educatiu, el centre de dia o servei que l'atén habitualment.

- Garantir major flexibilitat laboral per a la regulació de permisos retributius i flexibilitat horària;